

Päevalehes 1930 ilmunud sõnum Uus-Estonia (Türgi territoorium) eestlaste olukorra kohta. Türgi. Istanbul. Kars. E. Weberman. Indrekson. Albok. Vahter. Tompson. Lillakas. Ero. Artus. Seppen. Digiteeris Andres Aule, kirjaviisi muutmata.

Päevaleht (nr. 137), 21. mai 1930, lk. 3

Eesti küla Türgimaal.

Uus-Estoonia asunduse rasked päewad.

Eesti peakonsul Türgimaal E. Weberman saadab välisministeeriumi kaudu järgmise huwitawa teate meie suguwendadest Türgimaal:

„Kõige kaugemaid Eesti asundusi endises Wene riigis oli n.-n. Uue-Estoonia wõi Nowo-Estonka asundus Taga-Kaukasuses, Karsi linnast 4 wersta. Nii kui ma juba läinud aastal teatasin — kawatsesin ma samme astuda ühenduse saamiseks sealsete eestlastega, kes nüüd ühes Karsi linnaga kuuluvad Türgi alla ja on muidugi Türgi wabariigi kodanikud. Nagu Wene ajal, kuulub ka Türgis Karss ja selle piirkond kindluse rajooni, ning on ühenduse saamiseks kohalike elanikega raskendatud: piiriäärsetesse kindluse-piirkondadesse on eriti välismaalastel, ka konsulid ühes arwatud, sissesõit keelatud. Nüüd olen siiski mõned andmed sealsete eestlaste kohta saanud.

Uue-Estoonia, wõi nii kui seda asundust ka kohalikud eestlased ise nimetawad Nowo-Estonka (minule saabunud kirjas „Nowastonka”) küla on asutatud 1886. aastal, ning elas seal sõja alul ligi 300 hinge. Õpetaja A. Nigoli andmetel oli külal enne sõda ehitatud ilus uus kooli- ja palwemaja, mis maksma läks 11.028 kuldrubla, ja mis õnnistati sisse 1912. aastal. Siia asusid üle 40 aasta tagasi teistest Lõuna-Wenemaa Eesti asundustest waeseks jäänud Eeti asunikud, kes omal ajal kroonu kulul siia toodud. Kannatades esialgu terawat puudust, suudeti aastate jooksul kohaneda väga karmi mägise kliimaga, kus ööd külmad ja päewad kuumad, ja pika-peale saadi isegi jõukaks. Maailmasõda andis aga sellele asundusele rea raskeid hoope, alates weel Wene ajast, kus umbes pool külale kuuluwast maast (1170 tiinu) — Karsi kindluse laiendamiseks meie asunikelt ära wõeti. Hiljem taheti isegi küla ise teise paika wiia, mis wististi ka teostati.

Peakonsulaadi praeguste andmete järgi asub Uue-Estonka asunduses praegu waid 8 perekonda: Ants Intrekton, August Abok, Kustaw Wahter, Anton Tompson, Martin Lillakas, Karla Ero, Anton Artus ja Mihkel Seppen. Eesti keelt seni ära unustanud meie asunikud pole, saadud kirja järgi otsustades (nimede transkriptsioon — nende kirja järgi).

Endast-mõistetawalt püüab peakonsulaat teha kõik mis wõimalik, et kultuurilist sidet nende meie kaugete suguwendadega luua, alal hoida ja arendada, ning Türgi wabariigi wõimudelt edaspidi luba hankida, kui ainelisi wõimalusi leidub, et seda asundust ka isiklikult külastada. Kui kellelgi nimetatud Eesti asunike omastel, kes Eestis asuwad, soow peaks olema nendega kirjawahe-
tusse astuda, siis tuleb seda teha ainult Eesti peakonsulaadi kaudu Istanbulis, kust kirjad edasi saadetakse. Aadress: Consulat General D'Estonie, Istanbul, Sira Selvi 4, Turquie.